

Grondkamers

Jaarverslag 2024

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Kenschets grondkamers	2
1.2	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	2
2	Actualiteiten	3
2.1	ICT en digitalisering	3
2.2	Evaluatie pachtrecht	3
3	Prestaties	5
3.1	Werkvoorraad	5
3.2	Aantal ontvangen en afgehandelde verzoeken	5
3.3	Doorlooptijden	7
3.4	Kwaliteit	7
4	Financiën	9
4.1	Gerealiseerde uren	10
4.2	Leges	11
4.3	Direct Uitvoering gebonden Kosten	11
4.4	Kostendekkend	12

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van de grondkamers over het jaar 2024. In dit jaarverslag worden de werkzaamheden van de vijf grondkamers en van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voor de grondkamers over het afgelopen jaar beschreven.

1.1 Kenschets grondkamers

Op 1 juli 2012 is de Kaderwet ZBO's in werking getreden en zijn de grondkamers officieel zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) geworden. De grondkamers zijn onafhankelijk van de uitvoerende macht. RVO ondersteunt de vijf grondkamers bij de uitvoering van hun wettelijke taken.

De grondkamers zijn begin jaren 40 van de 20^e eeuw in het leven geroepen om goede pachtverhoudingen te bevorderen tussen pachters en verpachters. Elk college bedient een regio.

De vijf regio's zijn:

Noord: Groningen, Friesland en Drenthe
Noordwest: Noord-Holland, Flevoland en Utrecht
Oost: Overijssel en Gelderland
Zuidwest: Zuid-Holland en Zeeland
Zuid: Noord-Brabant en Limburg

Figuur 1 Indeling grondkamers

De taken vloeien voort uit de wet- en regelgeving op het terrein van het pachtrecht: Burgerlijk Wetboek, Boek 7, Titel 5, Uitvoeringswet grondkamers, Uitvoeringsbesluit pacht, Pacht Prijzenbesluit 2007, Uitvoeringsregeling pacht en de Wet inrichting landelijk gebied.

De voornaamste taken zijn het toetsen van reguliere en geliberaliseerde pachtvereenkomsten, het registreren van teelpachtcontracten, het behandelen van verzoeken om te mogen verpachten voor een kortere dan de wettelijke pachtduur en het herzien van de pacht prijs op verzoek van een van de partijen.

1.2 Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

De vijf grondkamers worden ondersteund door het Secretariaat Juridische Colleges (SJC), dat onderdeel is van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Daarnaast zijn diverse andere afdelingen van RVO betrokken bij de werkzaamheden voor de grondkamers, zoals Facilitaire Zaken voor het verwerken van de ontvangst van pachtverzoeken, Finance & Control voor het innen van de leges, Klant, Advies en Informatie (KAI) voor het eerste klantcontact en Informatiemanagement & Procesontwikkeling (IMP) voor ICT ondersteuning.

2 Actualiteiten

2.1 ICT en digitalisering

Met het Nieuw PachtRegistratieSysteem (NPRS), dat sinds 2023 in gebruik is genomen, zijn aanzienlijke stappen voorwaarts gezet in het verder digitaliseren en optimaliseren van werkprocessen en is de uitvoering efficiënter geworden. Continue worden gebruikerswensen en verbeteringen in het systeem doorgevoerd om het proces te verbeteren. Het uiteindelijke doel is om de uitvoering, van indiening tot besluit, voor het overgrote deel, volledig digitaal te laten verlopen.

Het is voor elke klant al mogelijk om een verzoek via de digitale weg in te dienen. Tot op heden maakt echter niet meer dan 50% van de klanten hiervan gebruik. Circa 40% van de verzoeken wordt per e-mail ontvangen en 10% via de sinds 2014 bestaande e-pacht module. Met deze module is het mogelijk om een pachtcontract in een beveiligde omgeving volledig digitaal in te dienen en te ondertekenen. Overigens geldt deze mogelijkheid uitsluitend voor geliberaliseerde pachtcontracten voor zes jaar of korter. In ruim 90% van het totaal aantal ingediende verzoeken betreft het deze pachtvorm. Een grote groep (van deze) klanten dient haar verzoek dus nog op papier en per post in. In 2025 zal onderzoek worden gedaan naar de redenen van de klant om een verzoek via post in te willen dienen en op welke wijze de klant gestimuleerd kan worden om voor de digitale veilige weg te kiezen.

Daarnaast wordt de module voor digitale indienen door veelindieners uitgebreid en verbeterd. Deze module maakt het mogelijk om, onder voorwaarden, pachtgegevens digitaal in te lezen in het systeem. Indieners, waaronder provincies, waterschappen en rentmeesterskantoren kunnen kiezen om gegevens digitaal in plaats van op papier aan te leveren. De mogelijkheden om brieven centraal via deze module te versturen en digitaal terug te leggen in het dossier van partijen wordt onderzocht en waar mogelijk geïmplementeerd. Tot slot wordt in het systeem een module ontwikkeld die leden en deskundigen van de grondkamer de mogelijkheid biedt om taxaties digitaal in te vullen en aan te leveren bij RVO.

2.2 Evaluatie pachtrecht

Inmiddels wordt al geruime tijd gewerkt aan een nieuwe pachtwetgeving. In 2019 heeft de minister van LNV door middel van een brief de hoofdlijnen van een toekomstige wetwijziging aan de Kamer gemeld. De minister van LNV heeft de veldpartijen, LTO Nederland, het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK), de Bond van pachters en eigen grondgebruikers (BLHB) en de Federatie Particulier Grondbezit (FPG) uitgenodigd met ideeën te komen voor herziening van de pachtregelgeving. In juli 2023 heeft de minister van LNV in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat de voorbereidingen van het wetsvoorstel en onderliggende regelgeving in gang zijn gezet.

De veldpartijen hebben gehoor gegeven aan de uitnodiging van de minister en eind oktober 2024 is de notitie 'Transitie in de pacht, Voorstellen voor herziening van de pachtregelgeving' aan LVVN aangeboden. Bij de aanbieding van de notitie hebben de veldpartijen in de begeleidende brief aangegeven dat de veldpartijen de beschreven uitgangspunten onderschrijven, maar dat de opvattingen hierover niet volledig gelijklopend zijn en per deelnemende partij verschillen. Op veel onderdelen zijn concrete voorstellen gedaan en andere zaken dienen door het ministerie nader te

worden onderzocht of ingevuld. Ook wordt het belang dat de herziening van de pachtregelgeving voorrang moet krijgen door alle partijen gedeeld.

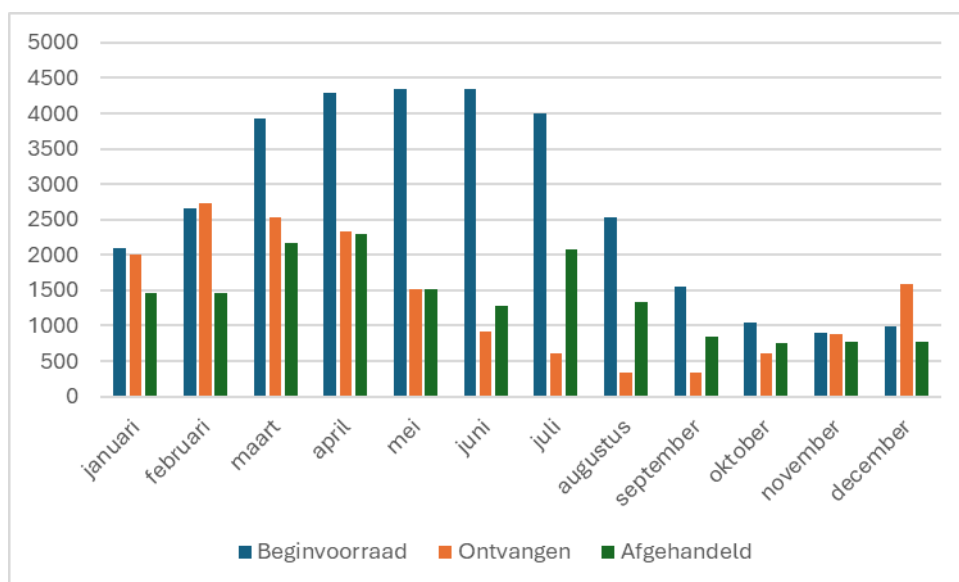
In de kamerbrief van 20 december 2024 ging de Staatssecretaris in op het voorstel van de veldpartijen. De Staatssecretaris geeft in de brief aan dat de veldpartijen in hun notitie een goede aanzet hebben gegeven voor de herziening van de pachtregelgeving. Voor veel onderdelen is nog nadere uitwerking en onderzoek nodig alvorens daarover bepalingen voor de nieuwe pachtregelgeving kunnen worden opgesteld. Daarover wil de Staatssecretaris in het voorjaar van 2025 samen met deskundigen en belanghebbenden verdere gesprekken voeren. De uitkomsten daarvan worden vervolgens verwerkt in een eerste concept herziening van de pachtregelgeving, die in de eerste helft van 2025 afgerond moet worden. In het commissiedebat pacht op 30 januari 2025 is door de Staatssecretaris aangegeven dat het proces van de openbare internetconsultatie voor de zomervakantie zal starten. De Staatssecretaris heeft verder aangegeven dat hij verwacht in het vierde kwartaal van 2025 het herzieningsvoorstel van de pachtregelgeving aan de Tweede Kamer te kunnen aanbieden.

3 Prestaties

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het aantal afgehandelde verzoeken, de werkvoorraad en de doorlooptijden.

3.1 Werkvoorraad

In figuur 2 is de werkvoorraad van 2024 afgezet tegen het aantal ontvangen en afgehandelde verzoeken. De werkvoorraad volgt het reguliere patroon. In het begin van het jaar loopt de voorraad ontvangen pachtverzoeken (fors) op door de systematiek van de regelgeving. In de tweede helft van het jaar neemt de werkvoorraad aanmerkelijk af met aan het eind van het jaar de gebruikelijke werkvoorraad.

Figuur 2 Verloop werkvoorraad en ontvangen en afgehandelde verzoeken in 2024

3.2 Aantal ontvangen en afgehandelde verzoeken

Het aantal ontvangen verzoeken verschilt per grondkamer. Net als elk jaar behandelen de grondkamers Oost en Zuid de meeste verzoeken. Bij de andere grondkamers is het aantal ontvangen verzoeken minder hoog. Dit mede ingegeven door de regionale indeling van de grondkamers. Bovendien heeft iedere grondkamer zijn eigen kenmerkende verzoeken.

In onderstaande tabel zijn de aantallen per grondkamer inzichtelijk gemaakt.

Grondkamer	Werkvoorraad per 01-01-2024	Ontvangen in 2024	Afgehandeld in 2024	Werkvoorraad per 31-12-2024
Noord	248	3.300	3.285	263
Noordwest	220	2.371	2.376	215
Oost	606	4.281	4.451	436
Zuid	706	4.167	4.265	608
Zuidwest	322	2.307	2.335	294
Totaal	2.102	16.426	16.712	1.816

Tabel 1 Overzicht verzoeken in 2024 uitgesplitst per grondkamer

Het aantal ontvangen pachtverzoeken is in lijn met vorig jaar. In 2024 zijn iets minder (ca. 300) pachtverzoeken ontvangen dan in 2023.

Pachtvorm	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Geliberaliseerd art 397:1	15.081	15.586	14.727	14.146	15.383	14.971
<i>waarvan e-Pacht</i>	<i>1.995</i>	<i>2.220</i>	<i>2.175</i>	<i>2.170</i>	<i>1.910</i>	<i>1.998</i>
Geliberaliseerd art 397:2	68	74	67	50	55	72
Reguliere pacht	1.269	1295	1.141	1.096	1.061	952
Teelpacht	56	74	76	65	60	213
Herziening Pachtprijs	70	57	36	30	48	66
Overige verzoeken	81	84	97	125	127	152
Totaal	16.625	17.170	16.144	15.512	16.734	16.426

Tabel 2 Overzicht ontvangen verzoeken totaal en per pachtvorm 2019-2024

Het aantal verzoeken dat betrekking heeft op de pachtvorm teelpacht is fors gestegen (355%) ten opzichte van voorgaande jaren. De reden hiervan is de wijziging van de bedrijfsopvolgingsregeling per 1 januari 2024.

Ruim 90% van de verzoeken heeft betrekking op geliberaliseerde pachtcontracten voor zes jaar of korter. Van die contracten heeft bijna 70% een looptijd van 1 jaar. In de afgelopen 3 jaar is de verhouding naar looptijd bij deze pachtvorm nagenoeg onveranderd gebleven.

Jaartal		Looptijd 1 jaar	Looptijd 2 jaar	Looptijd 3 jaar	Looptijd 4 jaar	Looptijd 5 jaar	Looptijd 6 jaar	Totaal
2022	Aantal	8.105	829	861	207	269	788	11.059
	%	73%	8%	8%	2%	2%	7%	100%
2023	Aantal	10.957	1.086	1.253	231	342	1.272	15.141
	%	73%	7%	8%	2%	2%	8%	100%
2024	Aantal	10.239	1.275	1.235	291	354	1.342	14.736
	%	69%	9%	8%	2%	3%	9%	100%

Tabel 3 Overzicht duur looptijd geliberaliseerde pachtcontracten < 7 jaar, 2022-2024

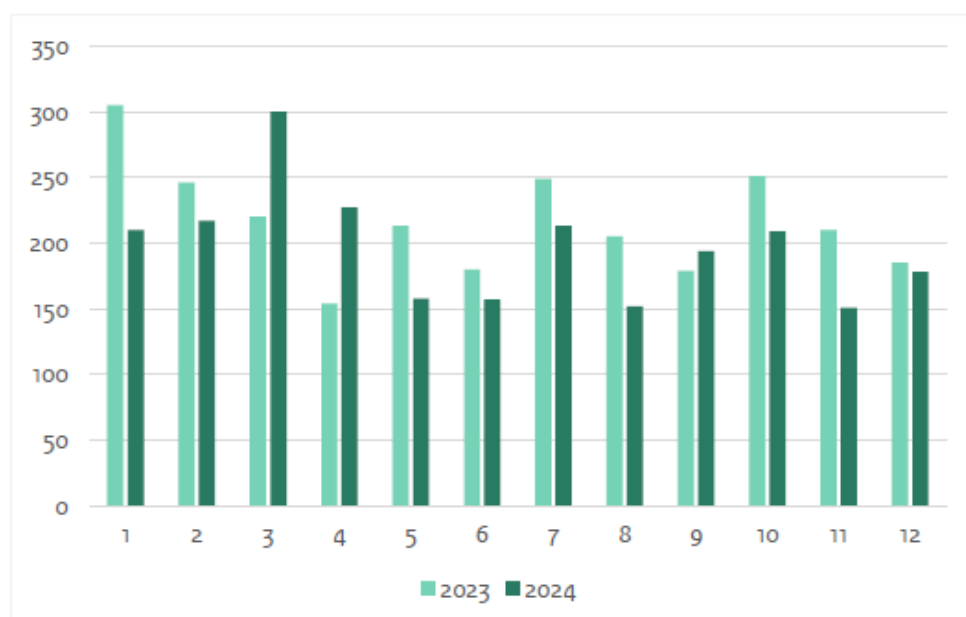
3.3 Doorlooptijden

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) is formeel niet van toepassing op pachtverzoeken (zie art. 46 Uitvoeringswet grondkamers). De in de Awb genoemde afhandeltermijn van 6 weken wordt wel gehanteerd als streeftermijn voor de afhandeling van pachtverzoeken. Van de verzoeken die digitaal via e-pacht worden ingediend, wordt 85% binnen de termijn van 6 weken afgehandeld. In de andere gevallen wordt rond de 50% van de verzoeken binnen deze termijn afgehandeld. Voor een groot aantal verzoeken is het ook niet mogelijk om deze binnen 6 weken af te handelen vanwege benodigde taxaties, reactietermijnen van partijen op een voorlopig oordeel en het vergaderrooster van de grondkamers.

3.4 Kwaliteit

Klantvragen

Klant, Advies en Informatie (KAI) verzorgt de eerste communicatie met de klant. In 2024 is het totaal aantal klantvragen ten opzichte van 2023 licht gedaald. In onderstaande grafiek wordt het aantal klantvragen per maand weergegeven voor 2024 ten opzichte van 2023.

Figuur 3 Klantvragen

In 2024 zijn er 2.372 klantvragen binnengekomen en afgehandeld tegenover 2.597 in 2023. Dit is een daling van ongeveer 9% ten opzichte van 2023. De meeste klantvragen (93%) werden telefonisch gesteld. De overige vragen (7%) kwamen binnen via e-mail en chat.

De klantvragen zijn verschillend van aard maar het merendeel ziet op de registratie, aanvraagprocedure & procesinformatie en facturering.

De klanten hebben in 2024 het contact met een **7,9** (o.b.v. 128 reacties) gewaardeerd.

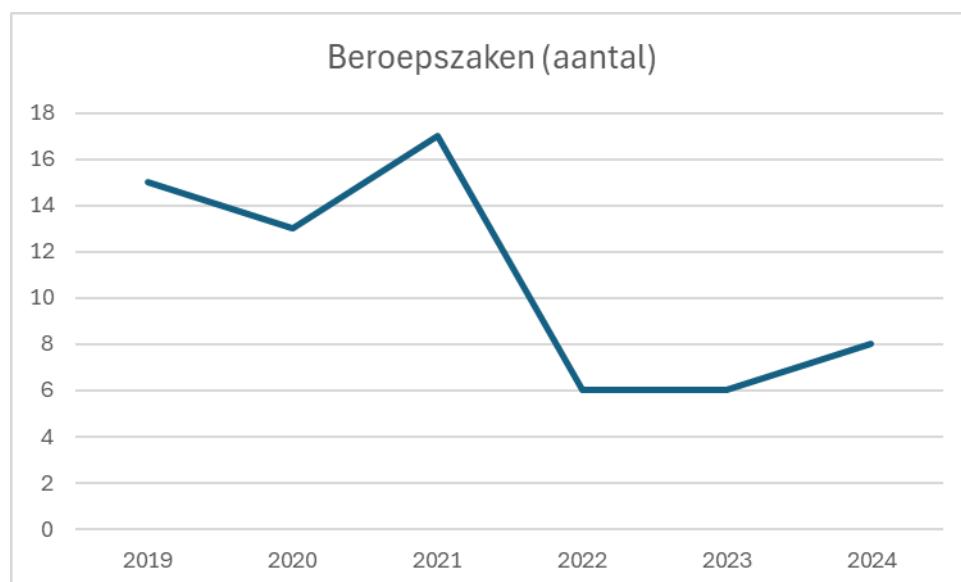
Klachten

De grondkamers hebben een klachtenprocedure vastgesteld welke is gepubliceerd op de website. De registratie en afhandeling van ontvangen klachten wordt hierdoor uniform uitgevoerd voor alle grondkamers.

Bij de grondkamers en bij het Ministerie van LVVN zijn in 2024 geen klachten binnengekomen. Bij RVO zijn in 2024 ook geen klachten binnengekomen over de grondkamers.

Beroep

Het aantal ontvangen beroepszaken bij de Centrale Grondkamer is in 2024 wederom gering, namelijk 8 zaken. Iets meer dan 2023 en 2022 (6) maar beduidend minder dan in 2021 (17), 2020 (13) en 2019 (15).

Figuur 4 Beroepszaken

Uitspraken van de Centrale Grondkamer zijn te vinden op de **[website van de Rechtspraak](#)**.

Uit het jaarlijks geringe aantal beroepschriften en geen klachten kan afgeleid worden dat de kwaliteit van de geleverde diensten en producten goed is.

De uitgaven van de grondkamers en de diensten die RVO levert ten behoeve van de grondkamers worden voor een groot deel gedekt door de inkomsten uit leges (in 2024 voor 70%). De uitvoeringskosten minus de uitkomsten uit leges was in 2024 bijna € 700.000 lager dan in 2023.

In tabel 4 is een overzicht gegeven van de inkomsten en uitvoeringskosten van de afgelopen vier jaren.

	2021	2022	2023	2024
Inkomsten				
Afgehandelde contracten	14.584	10.178	20.629	16.712
Omzet (geïnde leges)	€ 2.050.086	€ 1.599.192	€ 2.904.985	€ 2.681.322
Uitvoeringskosten				
Aantal gerealiseerde uren	25.269	26.827	31.441	28.922
Uurtarief	T1 93,01	T1 96,29	T1 101,76	T1 80,34
	T2 112,16	T2 109,91	T2 116,61	T2 104,91
	T3 143,94	T3 149,93	T3 159,57	T3 144,21
				T4 193,13
Kosten (uur x tarief)	€ 2.487.786	€ 2.680.479	€ 3.319.757	€ 2.663.708
Direct Uitvoeringsgebonden Kosten	€ 605.597	€ 869.078	€ 1.420.604	€ 1.141.920
Uitvoeringskosten minus inkomsten	-€ 1.043.297	-€ 1.950.365	-€ 1.835.376	-€ 1.124.306

Tabel 4 Inkomsten en kosten grondkamers over de periode 2021-2024

Afgehandelde facturen en leges

Na de inhaalslag in 2023 is de werkvoorraad en het aantal afgehandelde contracten in 2024 weer op gebruikelijk niveau. Facturatie vindt plaats na afhandeling van pachtverzoeken. In 2024 zijn 16.712 pachtverzoeken afgehandeld. De facturatie tot en met de betaling is afgehandeld.

Gerealiseerde uren

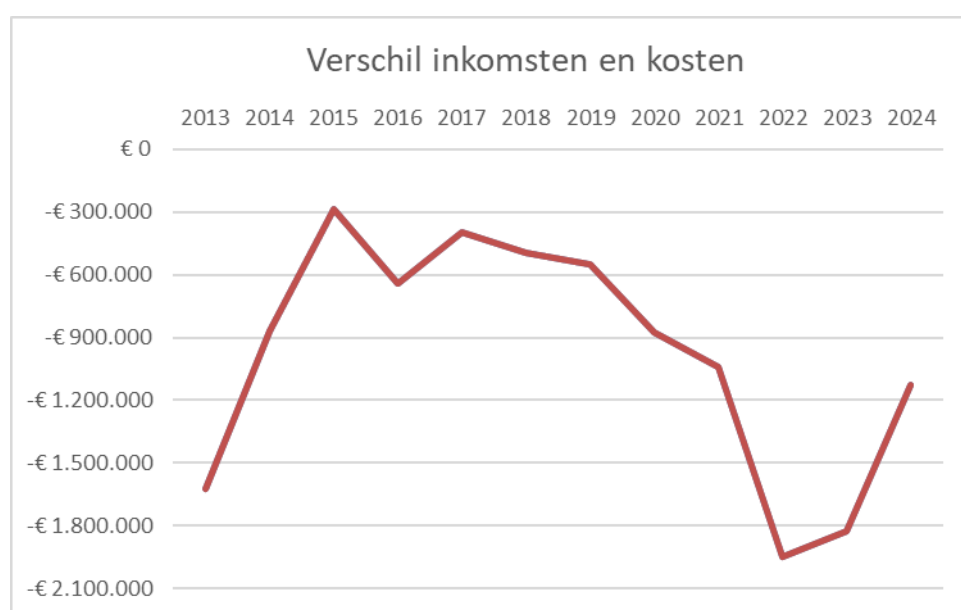
Het aantal gerealiseerde uren voor 2024 is ten opzichte van 2023 met 2.519 uren afgenomen. De behandeltijd per dossier is ietwat toegenomen van 1,52 uren per dossier in 2023 naar 1,73 uren per dossier in 2024, maar ligt onder de gemiddelde afhandeltijd van de afgelopen 5 jaren (1,83 uren per dossier). De gemiddelde afhandeltijd varieert per jaar afhankelijk van de inhoud van het pachtcontract en het aantal contracten per pachtvorm.

Verschil kosten versus inkomsten

Allereerst een rectificatie. In het jaarverslag 2023 is abusievelijk een bedrag aan afschrijvingskosten (€ 470.645) niet meegenomen in de direct uitvoeringsgebonden kosten (DUK). De DUK bedroeg in 2023 € 1.420.604 (i.p.v. € 939.287). Daarmee stijgen de uitvoeringskosten na aftrek inkomsten uit de leges in 2023 naar € 1.835.376.

In 2024 zijn de kosten voor de uitvoering na aftrek inkomsten uit de leges gedaald naar € 1.124.306.

In figuur 5 wordt een overzicht gegeven van de uitvoeringskosten na aftrek van de inkomsten uit leges over de periode van 2013 tot en met 2024.

Figuur 5: Netto financieel verschil voor grondkamers over de periode 2013-2024

4.1 Gerealiseerde uren

De gerealiseerde uren in 2024 zijn weergegeven in tabel 5. Het merendeel van de uren wordt vanzelfsprekend gemaakt door team SJC die de grondkamers ondersteunt bij de registratie en afhandeling van de pachtverzoeken. Daarnaast worden de grondkamers ondersteund door andere afdelingen van RVO (zie 1.2). De uren van de voorzitters en secretarissen van de grondkamers zijn apart vermeld. In 2024 zijn 2.519 uren minder gemaakt dan in 2023.

Procesonderdeel 2024	Uren				
	Tariefgroep 1	Tariefgroep 2	Tariefgroep 3	Tariefgroep 4	Totaal
Registratie en afhandeling pachtverzoeken	18.403	712			19.115
Klantcommunicatie	1.229	37	142	24	1.432
ICT werkzaamheden	5	758	123	6	892
Management en ondersteuning	427	24	1.287	80	1.818
Werkzaamheden secretarissen			2.990		2.990
Werkzaamheden voorzitters	2.675				2.675
Totaal	22.739	1.531	4.542	110	28.922

Tabel 5 Gerealiseerde uren ten aanzien van werkzaamheden grondkamers in 2024

In 2024 zijn iets minder pachtverzoeken ontvangen en afgehandeld dan in 2023. In 2023 is namelijk een inhaalslag in de werkvoorraad gemaakt in verband met

achterstanden die opgelopen waren in 2022 door de overgang naar een andere applicatiesysteem (NPRS).

De uren voor Klantcommunicatie zijn gedaald (-387). Dit is in lijn met de lichte daling van het aantal klantvragen in 2024 en minder (web)tekst aanpassingen.

Formeel behoren de uren van de voorzitters in tariefgroep 3 geplaatst te worden. Aangezien zij echter geen werkplek en andere ondersteuning van RVO krijgen, is dit sinds 2014 teruggebracht naar tariefgroep 1.

Sinds 2024 is een nieuwe systematiek voor de tarieven geïntroduceerd. Allereerst is een extra tariefgroep toegevoegd. Daarnaast rekent RVO opdracht generieke kosten en fte's separaat toe aan opdrachtgevers die van de betreffende diensten gebruik maken middels een pakket van Generieke Informatievoorziening en Dienstverlening (GID).

De salarissen van de voorzitters en secretarissen worden door RVO uitbetaald.

4.2 Leges

De tarieven voor geliberaliseerde pacht voor zes jaar of korter zijn per 1 januari 2024 verhoogd van € 144 naar € 159. Het tarief voor e-pachtverzoeken is sinds de invoering in 2014 onveranderd en bedraagt € 100. Voor de overige pachtvormen is het tarief afhankelijk van de pachtprijs en de geldende regionorm waardoor het tarief per verzoek moet worden vastgesteld. Er geldt echter wel een minimum- en maximumtarief. Dit is voor 2024 verhoogd met maximaal € 29.

4.3 Direct Uitvoering gebonden Kosten

De direct uitvoering gebonden kosten (DUK), zoals weergegeven in tabel 7, zijn de kosten die de vijf grondkamers en RVO naast de personeelskosten maken voor de uitvoering van de opdracht.

Categorie DUK	2021	2022	2023	2024
Vacatie- en taxatiegelden	€ 238.342,00	€ 218.286,00	€ 272.803,00	€ 308.975,00
Vergaderkosten grondkamers	€ 7.792,00	€ 6.067,00	€ 14.504,00	€ 11.780,00
Reiskosten voorzitters	€ 592,00	€ 1.643,00	€ 0,00	€ 0,00
Porti- en verzendkosten	€ 83,00	€ 21.105,00	€ 46.536,00	€ 45.210,00
ICT kosten	€ 119.262,00	€ 470.948,00	€ 563.999,00	€ 243.757,00
Kadaster	€ 8.551,00	€ 8.826,00	€ 9.983,00	€ 11.371,00
Scankosten	€ 211.336,00	€ 125.549,00	€ 9.216,00	€ 8.315,00
Overig	€ 19.638,00	€ 16.655,00	€ 32.231,00	€ 40.458,00
Contributies			€ 687,00	€ 1.323,00
Incassokosten				€ 86,00
Afschrijvingskosten			€ 470.645,00	€ 470.645,00
Totaal	€ 605.596,00	€ 869.079,00	€ 1.420.604,00	€ 1.141.920,00

Tabel 7 Directe Uitvoering gebonden Kosten

De direct uitvoeringsgebonden kosten zijn in 2024 met € 278.725 gedaald t.o.v. 2023. De belangrijkste reden hiervoor is het operationeel zijn van het NPRS.

De vacatiegelden is het bedrag dat leden en deskundigen van de grondkamers ontvangen voor het voorbereiden en bijwonen van de maandelijkse vergaderingen van de grondkamers. De leden en deskundigen ontvangen hiervoor een vast uurtarief en de uren worden gedeclareerd bij RVO. In 2024 was dit uurtarief € 101. De jaarlijkse verschillen hebben naast de geringe tariefverhoging vooral te maken met het aantal aan taxaties bestede uren.

De scankosten worden voor een groot deel bepaald door het aantal te scannen pagina's. Sinds 2023 is de verdeelsleutel binnen RVO anders verwerkt waardoor slechts een deel van de kosten is doorbelast. Daarnaast is het scannen vanaf 2023 overgegaan naar een andere partij. Die andere partij hanteert een lagere prijs, waardoor de kosten vanaf 2023 een stuk lager zijn dan in de voorgaande jaren.

De kosten bij de post 'Overig' hebben betrekking op de applicatie iBabs, mailingen pacht (Xerox), vakliteratuur en noodzakelijke actualisering van naslagwerken.

In 2023 is geïnvesteerd in NPRS. RVO brengt het investeringsbedrag niet in één keer in rekening, maar in vijf jaar via de afschrijvingskosten. Vanaf 2023 wordt elk jaar een bedrag van € 470.645 afgeschreven. Uitgaande van ingebruikname van NPRS lopen deze kosten uiterlijk tot en met 2027 door. Deze kosten worden jaarlijks meegenomen in de DUK.

4.4 Kostendekkend

Idealiter dekken de inkomsten uit leges 100% de uitgaven van de grondkamers en de diensten die RVO levert ten behoeve van de grondkamers. Om moverende redenen is een volledig kostendekkende uitvoering sinds jaar en dag niet haalbaar. In 2024 is een groot deel, namelijk 70%, van de uitvoering gedekt door de inkomsten uit leges. Over de afgelopen 5 jaar (2020-2024) is het gemiddelde dekkingpercentage 63. Het jaarlijkse verschil wordt vooral veroorzaakt door een stijging van de ICT-kosten (door o.a. de investering en verbeteringen in NPRS) en omdat de leges minder hard stijgen dan de tarieven voor de uitvoering.

Dit is een uitgave van de Grondkamers.

Maart 2025